

Handläggare
Shahira Megahid
Telefon: 08-50825361

Till
Socialnämnden
2024-04-23

Remiss av Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2024/165

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av *Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet*.

Sammanfattning

Centerpartiet har skrivit en motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet. Motionären konstaterar att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem och att det är allt vanligare att tjejer/kvinnor dras in i organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Hotbilden för kvinnor som vill lämna kriminalitet beskrivs som komplex och svår. Finns det barn med i bilden beskrivs situationen än mer problematisk.

Motionären redogör för att det finns behov av ett avhopparprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Motionären föreslår att staden ska inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet och att säkerställa att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer/kvinnor.

Förvaltningen delar motionärens bild om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem och att för den som vill lämna en kriminell livsstil ska samhället bereda vägar ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet. Tjejers/kvinnors del i den organiserade brottsligheten är ett fortsatt utvecklingsområde. Förvaltningens sammantagna bedömning är emellertid att stadens centrala och lokala avhoppningsverksamheter utifrån nuvarande arbetssätt med individuella bedömningar tillgodoser behoven oavsett könstillhörighet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat *Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet (2024/257)* för besvarande. Motionen är skriven av Kristin Jacobsson, Centerpartiet. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd, Skärholmen stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2024-04-17. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 2024-04-18.

Ärendet

Centerpartiet har skrivit en motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet. Motionären konstaterar att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem. Motionären beskriver att allt yngre rekryteras till gängen samt framhåller att det är allt vanligare att tjejer/kvinnor dras in i organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Kvinnors roll i gängen skiljer sig från männens menar motionären såtillvida att kvinnor används som lockbete för att lura måltavlor och att kvinnors bostäder används som förråd till förmån för de kriminella gängen. Vidare menar motionären att kvinnors kroppar används och utnyttjas sexuellt för att reglera skulder mellan kriminella män. Motionären konstaterar att det oftast är kärleksrelationer som initialt leder kvinnor in i gängmiljöer.

Hotbilden för kvinnor som vill lämna kriminalitet beskrivs som komplex och svår. Finns det barn i bilden beskrivs situationen än mer problematisk. Motionären framhåller att studier visar att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten många gånger förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Mot bakgrund av det menar motionären att det finns behov av ett avhopparprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Motionären föreslår att staden ska inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet och att säkerställa att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer/kvinnor.

Jämställdhetsanalys

Kön är vid sidan av ålder den faktor som har starkast koppling till våld och kriminalitet^{1, 2}. Det är betydligt fler pojkar/män än flickor/kvinnor som misstänks för brott men de som drabbas av brott är både män och kvinnor. Brottsförebyggande rådet konstaterar i rapporten *"Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde"* att de flesta brottsmisstankar gäller män och pojkar. Polismyndighetens arbete att identifiera personer som står för den kriminella påverkan i ett avgränsat område kallas för cylindermodellen. Lokalpolisområdena tillämpar modellen genom att identifiera vilka kriminella aktörer som utövar påverkan i området och i vilken kategori de kan placeras i. Cylindermodellen innehåller fyra aktörskategorier som kopplas till ett avgränsat geografiskt område (oftast bostadsområde). Kvinnor och flickor utgör fyra procent av cylinderpopulationen, men de står endast för omkring en och en halv procent av misstankarna totalt. Vidare konstaterar Brå att det är ovanligt att flickor ingår i kriminella nätverk. Flickor och kvinnor utnyttjas främst för specifika sysslor, som transport och förvaring av narkotika och vapen. Sammantaget står kvinnorna för drygt två procent av samtliga brottsmisstankar mellan 2018 och 2021.³

Insatser för att motverka att barn och unga ska dras in i kriminalitet kan antas ha större direkt påverkan på pojkar och unga män då gärningspersonen i 86 – 98 procent av brottstyperna misshandel, hot, rån och sexualbrott är en man. Dock måste både flickor och pojkar och kvinnor och män förhålla sig till samhällets normer för män, maskulinitet och våld, varför det är viktigt att använda sig av våldspreventiva metoder med ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar motionärens bild om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Vidare är förvaltningen enig med motionären om att för den som vill lämna en kriminell livsstil ska samhället bereda vägar ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet.

Stockholms stads avhoppverksamhet sker i samverkan med Polisregion Stockholm. Den centrala avhoppverksamheten vid socialförvaltningen riktar sig till individer som vill lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta. Därtill ska det även finnas en

---

¹ Lilly, J. Robert; Cullen, Francis T.; Ball, Richard A. (2011) Criminological theory: context and consequences.

² Sarnecki, Jerzy (2009) Introduktion till kriminologi.

³ Brottsförebyggande rådet, Brå (2023). Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde. Rapport 2023:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

av Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS) angiven hög hotbild riktad mot individen. Med hög hotbild avses risker för dödligt eller allvarligt våld. För avhoppare med en lägre hotbild finns avhopparverksamhet på lokal nivå där stöd- och skyddsbehov tillgodoses av ansvarig stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde. Oavsett hotbildsnivå är det av största vikt att samtliga individer som uttrycker en önskan om att lämna en organiserad brottslighet får sitt behov av stöd för att genomföra detta utrett och sitt skyddsbehov bedömt i syfte att finna lämpliga skydds- och stödåtgärder.

Förvaltningen menar att avhoppare är en heterogen grupp. Utredning måste således göras utifrån individuella behov och förutsättningar. Insatser som erbjuds bedöms öka den enskildes förutsättningar att genomföra ett varaktigt och säkert avhopp från den organiserade brottsligheten ska vid behov erbjudas den enskilde. Det är viktigt att konstatera att det inte finns ett ”avhoppprogram” som fungerar för alla avhoppare. Insatserna måste individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån individens föreliggande behov såsom våldsutsatthet, kriminell identitet, missbruksproblematik, samsjuklighet, låg förankring på arbetsmarknaden, skuldbilder med mera.

Motionären föreslår att staden ska inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet. Den centrala avhoppverksamheten vid socialförvaltningen startade 2016 och har sedan dess haft ett litet antal kvinnor i verksamheten. Det har inte uppstått svårigheter i arbetet med att särskilt bedöma och tillgodose kvinnornas stödbehov. Skyddsbehovet som bedöms och till stor del tillgodoses av Polismyndigheten har heller inte uppvisat några svårigheter utifrån könstillhörighet gällande det polisiära personsäkerhetsarbetet. Liknande erfarenheter rapporteras från de lokala avhoppverksamheterna. De få kvinnor som varit aktuella inom de lokala avhoppverksamheterna har utretts och bedömts utifrån hela kvinnans situation för att sedan beviljas insatser som stödjer kvinnans unika individuella behov och förutsättningar.

Motionären menar att det finns behov av ett avhoppprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Förvaltningen menar att detta tillgodoses med nuvarande arbetssätt genom att socialtjänsten erbjuder multimodala insatser. En avhoppare som exempelvis utsatts för våld i nära relation och har missbruksproblematik erbjuds samtidiga och samordnade insatser från avhopparverksamhet utifrån kriminaliteten, från relationsvårdsteam utifrån våldsutsattheten och missbruksbehandling från vuxenheten. Utifrån hotbildsnivå erbjuds avhopparen skyddat boende, jourlägenhet, lägenhet med stöd eller

öppenvårdsinsatser i hemmamiljön. Utifrån avhopparens individuella behov kompletteras sedan skyddet med ytterligare lämpliga stödinsatser. Finns det barn i hushållet kompletteras stödet med föräldraskapsstöd. Förvaltningen menar att det på gruppnivå inte föreligger större skillnader mellan könen vad gäller behov av insatser, snarare är det större skillnader mellan olika individer. Förvaltningens bedömning är att stadens centrala och lokala avhoppverksamheter utifrån nuvarande arbetssätt med individuella bedömningar tillgodoser behoven oavsett könstillhörighet.

Från den 1 april 2024 gäller ny lagstiftning för skyddat boende för den som behöver skydd från våld eller hot. Den nya reformen innebär bland annat att skyddat boende införs som en ny boendeinsats i socialtjänstlagen och att kommunen ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden. Genom ändringen i socialtjänstlagen blir skyddat boende en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Det innebär att även avhoppare från kriminella miljöer som har behov av exempelvis skyddat boende, omfattas av lagen. Insatsen skyddat boende ska vara av god kvalitet och privata utförare som driver skyddade boenden måste framgent ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommuner som driver skyddat boende i egen regi ska anmäla det till IVO. Vidare innebär reformen att barnrättsperspektivet stärks då medföljande barn ska få egna beslut om placering. Förvaltningen menar att den nya lagstiftningen för skyddat boende kommer rendera starkt kvalitet för både våldsutsatta vuxna, oavsett könstillhörighet, och barn.

Motionären beskriver att uppgifter om kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Förvaltningen delar motionärens uppfattning om att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten är ett fortsatt utvecklingsområde och att arbete pågår för att öka kunskapen och att utveckla arbetssätt. Polismyndigheten konstaterar i rapporten *"Kvinnors inverkan och delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer"* att Polismyndigheten tillsammans med andra samhällsaktörer på många sätt utgått från en uppfattning om kvinnor som i huvudsak offer. Det har enligt Polismyndigheten inneburit att kvinnors agerande i kriminella miljöer inte belysts och tydliggjorts. Rapportens sammantagna bedömning är att kvinnors delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer är mer utbredd än vad som tidigare antagits. Polismyndigheten menar att genom att öka kunskapen kring kvinnors delaktighet och drivkrafter inom de kriminella miljöerna

finns en god möjlighet att reducera det grova våldet och inte minst att agera mot den kriminella ekonomin⁴.

Förvaltningen delar Polismyndighetens bedömning och menar att det kan finnas en sådan tendens i samhället, där kvinnors aktiva inbladning i den organiserade brottsligheten bagatelliseras och där kvinnor i högre grad ses som offer. Förvaltningen menar att det är av stor betydelse med kunskapsspridning hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med målgruppen för att deras behov ska identifieras i ett tidigt skede så att de vid behov kan få stöd att hoppa av en kriminell livsstil.

Förvaltningen är enig motionären om att information om stadens avhopparverksamhet även behöver riktas till tjejer/kvinnor. Stockholms stad har tagit fram en stadsövergripande rutin för att etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar för personer som vill lämna en kriminell livsstil. I implementeringsarbetet med rutinen betonas det facto att kvinnor liksom män kan tillhöra en kriminell livsstil och att det är av vikt att screena för att upptäcka våldsutsatthet, våldsutövare samt kriminalitet oavsett könstillhörighet.

Förvaltningens sammantagna bedömning är att stadens centrala och lokala avhoppsverksamheter tillgodoser avhoppares skydds- och stödbehov oavsett könstillhörighet utifrån nuvarande arbetssätt.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-04-12
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-04-11